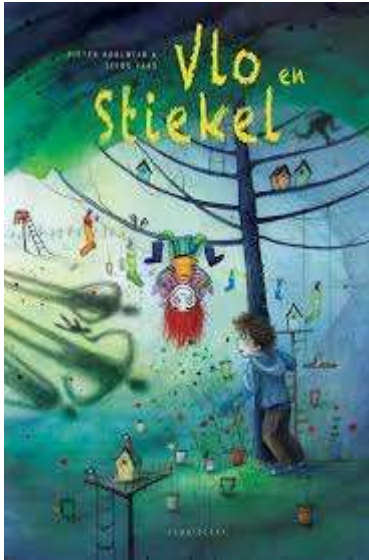

Lessuggesties bij Vlo en Stiekel

Over het boek

Ontmoet Floris, ofwel Vlo. Niet zo dapper, best wel klein, en constant dwarsgezeten door de grote bullebak Arjan. Zijn leven is niet echt denderend, totdat er een nieuwe leerling de klas in komt lopen. Een piepklein meisje in kleurige kleren.

Met een brede grijns op haar sproeterige gezicht keek het meisje de klas rond. Haar ogen twinkelden. Ze trok zich zo te zien niets aan van alle nieuwsgierige blikken en opengevallen monden. Ze leek eerder te genieten van de aandacht. 'Dit is Pien,' stelde juffrouw Jutter haar voor. Het meisje keek omhoog naar de juf. 'Maar iedereen noemt me Stiekel.'

Stiekel durft alles. Ze is zelfs niet bang voor Arjan, en ze neemt Floris onder haar hoede.

Langzaam maar zeker komt Floris erachter dat het leven niet zo gewoon is als hij altijd dacht: Stiekel deelt een groot geheim met hem en Arjan blijkt een voodoomoeder te hebben... En als Arjan doorkrijgt dat Floris dát weet, beginnen de problemen pas echt!

Over de auteur

Pieter Koolwijk (1974) is een fantasyfanaat. Zijn korte verhalen zijn in verschillende bladen gepubliceerd, en voor één ervan ontving hij in 2009 de Unleash Award. Hij brak door in de kinderboekenwereld met zijn boeken over Vlo en Stiekel.

'Er zijn weinig kinderboekenschrijvers die zich zo de wijze van denken van kinderen eigen kunnen maken als Pieter Koolwijk. Bij hem wordt, net als in de fantasie van kinderen, het onmogelijke mogelijk en lijkt het dan nog heel logisch ook.' - *Leidsch Dagblad*

Over de illustrator

Linde Faas (1985) studeerde Animateer aan de kunstacademie van Breda. Ze studeerde er cum laude af met haar getekende animatiefilm 'Volgens de vogels', waarmee ze meerdere prijzen won op internationale animatiefilmfestivals. Ze werkt als kunstenaar en animator van tekenfilms, en internationaal als illustrator. Ze debuteerde bij Lemniscaat met de illustraties voor *Vlo en Stiekel* van Pieter Koolwijk. Inmiddels is ze ook internationaal een veelgevraagd illustrator.

Voor meer informatie:

www.pieterkoolwijk.nl

www.lindefaas.nl

www.stiekel.info

www.lemniscaat.nl

Lessuggesties bij de vakken: taal, muziek, handenarbeid, tekenen
Passende thema's: vriendschap, pesten, optisch bedrog

Passende thema's: vriendschap, pesten, optisch bedrog

Lessuggesties

Doelgroep:	<i>Vlo en Stiekel</i> kan zelfstandig worden gelezen door kinderen vanaf 8 jaar Onderstaande opdrachten zijn geschikt voor leerlingen vanaf groep 5 van de basisschool
Tijdsinvestering:	Afhankelijk van de gekozen opdrachten variërend van één uur tot een lessencyclus van enkele uren
Uitvoering:	Klassikale start, vervolginvulling zowel individueel als in groepjes mogelijk

A- Inleiding:

U toont de omslag van *Vlo en Stiekel* en vertelt dat het boek de komende les(sen) centraal staat. Verraad op dit moment nog niets over het onderwerp maar geef aan dat u eerst een stukje zult voorlezen en na afloop van de leerlingen wil horen waar het verhaal, volgens hen, over gaat. Vervolgens leest u de openingsscene voor tot aan de witregel op bladzijde 7 (**fragment 1**).

Aansluitend houdt u een kort klassengesprek over pesten en schelden.

Aan de orde zouden vragen kunnen komen als:

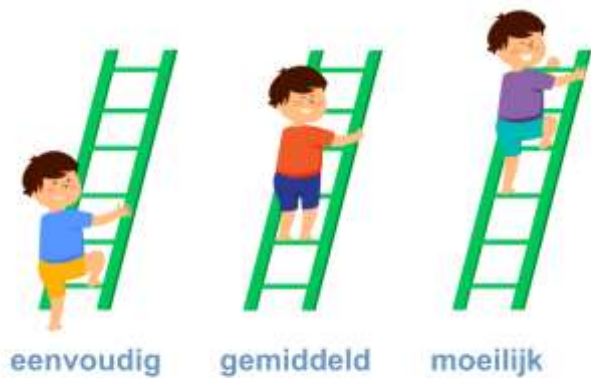
- Wat gebeurt er hier met Floris?
- Hoe zou hij zich voelen, waar hoor je dat aan of hoe weet je dat?
- Wat kun je er zelf aan doen als je gepest wordt? (Houd hierbij vanzelfsprekend rekening met de klassensituatie.)
- Hoe zou dit verhaal verder kunnen gaan?

Vertel dan dat er in de klas van Floris iets onverwachts gebeurt. Floris wordt namelijk gepest omdat hij klein is (een “vlo”- vandaar de titel) maar er komt een nieuwe leerlinge en die blijkt nog kleiner te zijn.

Lees vervolgens de tekst vanaf blz. 12 bovenaan (**fragment 2**). ‘Volgens mij kunnen ze je beter Mini noemen’ tot aan ‘Die zegt gewoon Pien. Dat vind ik nogal onhandig.’ Blz. 13.

B- Uitvoering:

Maak een selectie uit één of meer van de volgende opdrachten en leid deze in bij de leerlingen.

Mogelijkheid 1: Leesvragen

Lees fragment 3 uit Vlo en Stiekel en beantwoord de bijbehorende vragen.

- Het is hierbij handig als het hele boek is gelezen.

Mogelijkheid 2: Leesvragen

Lees fragment 4 uit Vlo en Stiekel en beantwoord de bijbehorende vragen.

- Het is hierbij handig als het hele boek is gelezen.

Mogelijkheid 3: Elkaar interviewen

- Deze opdracht wordt uitgevoerd in tweetallen. Controleer of de leerlingen naar aanleiding van uw introductie een redelijk beeld hebben gekregen van de personages Vlo en Stiekel. U kunt hierbij eventueel de flaptekst van de omslag gebruiken:

Floris is niet zo dapper, best wel klein en elke dag wordt hij gepest door Arjan. Floris heeft geen enkele reden om vrolijk te zijn, vindt hijzelf.

Stiekel trekt zich van niemand iets aan. Ze eet haar boterhammen terwijl ze op haar kop staat, danst zomaar over het schoolplein en vertelt de meest wonderlijke verhalen.

Opdracht:

Eén leerling bedenkt minstens vijf vragen die hij/zij aan Vlo kan of wil stellen en schrijft deze op een blaadje of in een schrift. Laat hem/haar ruimte overlaten om de antwoorden onder de vragen te noteren.

De andere leerling bedenkt minstens vijf vragen die hij/zij aan Stiekel kan stellen en schrijft deze eveneens op een blaadje of in een schrift. Laat hem/haar ruimte overlaten om de antwoorden onder de vragen te kunnen noteren.

Van elk tweetal kruipt nu één leerling in de huid van Vlo en de ander in de huid van Stiekel. Zij beantwoorden de vragen van hun partner alsof ze de personages uit het verhaal zijn. Van 'Vlo' mag u dus antwoorden verwachten die tonen dat hij angstig is, een slachtoffer, het liefst onzichtbaar.

Van 'Stiekel' mag u bravoure verwachten, moed en nonchalance.

Laat de leerlingen elkaar het 'interview' afnemen en geef eventueel vooraf aan wat u wilt: fantasievolle of realistische antwoorden.

Indien u dit wenst kunnen de interviews uitgewerkt worden als onderdeel van een werkstukje over Vlo en Stiekel of als onderdeel van een muurkrant (**zie mogelijkheid 9**).

Mogelijkheid 4: Wie zegt wat?

- Voor deze opdracht is het handig wanneer het hele boek is gelezen.

	Zinnetjes	Wie zegt het? Zet een kring rond de spreker
1)	'Er kan een draak bij die jongen op zijn kop poepen en hij zal geloven dat het bruine sneeuw is.' (blz. 49)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
2)	'Vuur Stiekel.' (blz. 27)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
3)	'Tong verloren, Vlo?' (blz. 5)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
4)	'Als ze geen opstapje bij de wc hebben, kun je beter gaan zitten. Je weet hoeveel rommel je thuis wel eens maakt.' (blz. 37)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
5)	'Ik zal volgende week eens met je moeder praten. Dit kan zo niet langer.' (blz. 24)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
6)	'Jij moet veranderen.' (blz. 123)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder
7)	'Terugvechten? Tegen de hele klas? Dat kan toch niet?' (blz. 123)	Floris – Stiekel – Juffrouw Jutter – Arjan – meneer Grube – Stiekels vader – Floris' moeder

Antwoorden

- 1- Stiekels vader
- 2- Meneer Grube
- 3- Arjan
- 4- Floris moeder
- 5- Juffrouw Jutter
- 6- Stiekel
- 7- Floris

Mogelijkheid 5: Codetaal

Op bladzijde 89 zegt Stiekel tegen Floris: 'We zijn op een supergeheime missie. Dan praat je in codetaal. Stel je voor dat we worden afgeluisterd!'

Opdracht: Bedenk een slimme codetaal voor Floris en Stiekel op papier. Je mag letters gebruiken, woorden, cijfers, streepjes of tekeningetjes. Schrijf daarna een boodschap in die supergeheime codetaal en geef hem aan je juf of meester. Eens kijken of die hem kan ontcijferen.

Suggestie: In het kader van dit boek en deze opdracht past het aandacht te besteden aan Braille en/of Morse

Mogelijkheid 6: Bijnamen

In *Vlo en Stiekel* komen verschillende bijnamen voor. Een bijnaam is een verzonnen naam die iets zegt over degenen bij wie hij hoort.

Een paar voorbeelden:

Floris	Vlo
Pien	Stiekel
Arjan	De Knipper
Meneer Grube	Dwarskijker

Ook in het echte leven worden soms bijnamen gebruikt.

Een paar voorbeelden (maar laat uw leerlingen rustig nog meer bedenken):

Echte naam	Bijnaam
Willem van Oranje	Willem de Zwijger
Voetballer Willem van Hanegem	De Kromme
Zanger Bruce Springsteen	The Boss
Zanger Michael Jackson	The King of Pop
Donald Trump	The Donald

Soms zijn bijnamen bedoeld om te pesten zoals Arjan uit het verhaal doet met Vlo voor Floris. Dan zijn bijnamen natuurlijk niet goed. Maar vaak zijn het ook ere-namen; namen waar mensen trots op kunnen zijn. (Wijs in dit verband nog eens naar The Boss voor Bruce Springsteen)

Opdracht: Bedenk vijf ere-namen voor mensen die je kent. Bijvoorbeeld voor de burgemeester van de plaats waar je woont, de minister-president van Nederland, popsterren zoals Ali B. of Ariane Grande of misschien wel voor de directeur van je basisschool.

Mogelijkheid 7: Een vriend is...

Print bijlage 1 en laat uw leerlingen nadenken over wat voor hen een vriend/vriendin is. Aan deze opdracht kunt u eisen koppelen als 'gebruik minstens tien woorden' of 'geef minstens drie eigenschappen van een vriend/vriendin'.

Mogelijkheid 8: Puzzelen

Ga naar <http://www.spelletjesplein.nl/kinderboekenweek> en laat uw leerlingen kinderboekenboggle, de kinderboekenkruiswoordpuzzel of de kinderboekenwoordzoeker doen. Of nog leuker en specifiek op dit boek en uw klassensituatie gericht: maak de woordzoeker van *Vlo en Stiekel* (bijlage 4) af en verwerk er woorden uit uw eigen situatie in.

Mogelijkheid 9: Themakrant pesten

Gebruik het boek *Vlo en Stiekel* om het onderwerp pesten centraal te stellen. Laat uw leerlingen een themakrant maken of een muurkrant waarin de volgende onderwerpen kunnen terugkeren:

- Wat is het verschil tussen pesten en goedmoedig plagen
- Wat doet pesten met een kind
- Hoe vaak wordt er gepest in Nederland

- Wat kun je tegen pesten doen
- Een pestvrije school
- Een ervaringsverhaal
- Cyberpesten
- Het verhaal van Floris en de aanpak van Stiekel

Zie voor meer suggesties het volgende [adres](#).

Mogelijkheid 10:

Op bladzijde 45 van *Vlo en Stiekel* zegt de vader van Stiekel: 'Als jij je ogen gebruikt om te kijken, dan zie je alles echt. Je ziet de prachtige kleuren van de regenboog en je hebt oog voor de eenhoorn die verderop in het bos wandelt. En je ziet meteen dat ik geen stenen beeldje ben. Maar kijk je met je gedachten, dan vul je zelf dingen in. Toen je mij zag staan, vulden jouw gedachten in dat ik een beeldje was. Op die manier klopte alles weer in je hoofd. Mensenhoofden houden er niet van als iets niet klopt.'

Opdracht: toon uw leerlingen afbeeldingen waarin optische illusie centraal staat. U kunt denken aan afbeeldingen van de Nederlandse kunstenaar Escher of de bekende afbeelding waarin zowel een eend als een konijn te zien is. Bespreek wat optische illusie of gezichtsbedrog doet en waardoor het wordt veroorzaakt. Hierbij kunt u wellicht gebruik maken van:

<http://gezichtsbedrog-optischeillusies.com/wat-is-het/>

Laat uw leerlingen vervolgens proberen een afbeelding te bedenken en te maken die de kijker op het verkeerde been kan zetten. Zie voor meer mogelijkheden rond dit thema:

http://www.lesidee.nl/oudedoos/thema78/optische_illusies/optische_illusies.htm

Overige alternatieven:

- Luister en kijk naar één van de liedjes van Kinderen voor Kinderen over pesten. Voorbeelden: Pesten is geen spelletje, Hou eens op met dat gepest, De pest aan pesten en/of Leef met elkaar
Voer een kringgesprek met uw leerlingen over het onderwerp pesten en over de gevolgen ervan voor het gepeste kind. Vergeet vooral ook niet de persoon van de pester te benadrukken. Vaak is hij of zij ook kwetsbaar.
- Vlo bedenkt smoezen om te verklaren waarom hij te laat op school komt. Laat uw leerlingen een wedstrijdje doen in smoezen verzinnen. De beste smoes wordt beloond (met iets lekkers, met de eretitel Smoes van het Jaar).
- Maak een boekverslag. Hiervoor moet bij voorkeur het hele boek zijn gelezen. Voor de jongste groepen is dit een lastige opdracht. Stel daarom eenvoudige eisen zoals:
  - Schrijf wie de hoofdpersonen zijn
  - Wat is het onderwerp van *Vlo en Stiekel*?
  - Schrijf in ongeveer tien zinnen wat er in het boek gebeurt

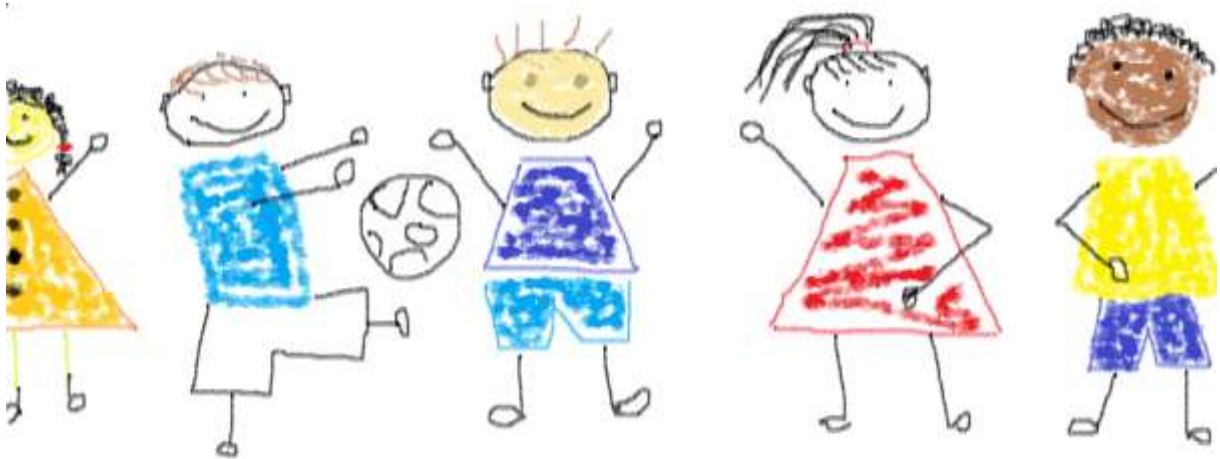

- Wat vind je van het boek *Vlo en Stiekel*?
- Zou je iets tegen de schrijver en/of de illustrator willen zeggen? Eventueel kunt u proberen deze boodschap via de verschillende websites naar de schrijver, de illustrator of de uitgever te sturen.
- Teken de hoofdpersonen van dit boek (Floris, Stiekel of Arjan) en laat hun karakter goed uit de tekening of het portret blijken.
- Schrijf een songtekst over *Vlo en Stiekel*

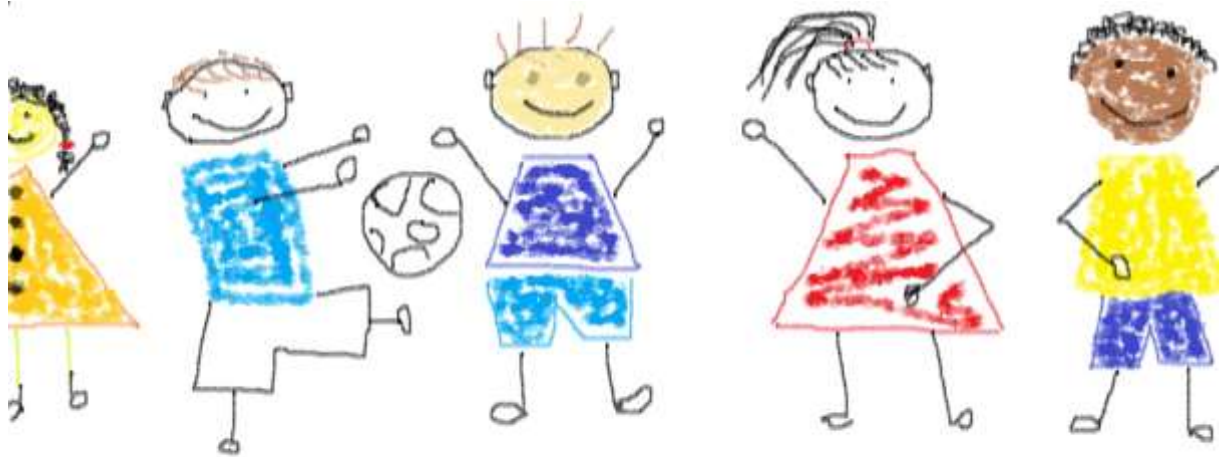
C- Afsluiting: laat de eindproducten door de leerlingen in de klas presenteren of maak er een tentoonstelling van die u, bijvoorbeeld, tijdens een ouderavond kunt tonen of een semi-permanente plaats op uw school kunt geven. Misschien zijn er leerlingen in uw klas die tijdens de presentatie één van de liedjes over pesten (bijvoorbeeld van Kinderen voor Kinderen) of het zelfgemaakte liedje over *Vlo en Stiekel* kunnen spelen of zingen.

Een vriend is...

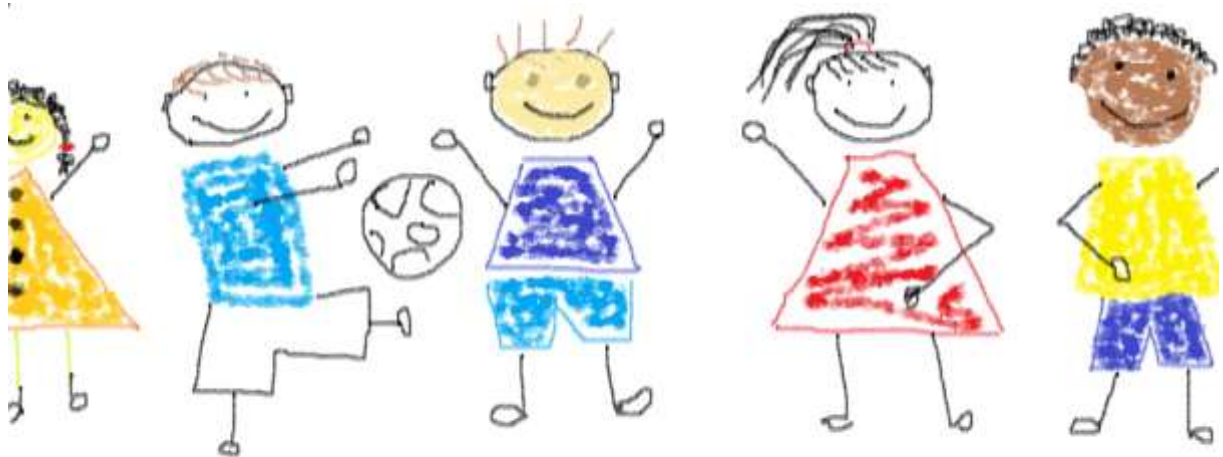
Iemand die je begrijpt als je verdrietig bent

Een vriend is...

Een vriendin is...

Bijlage 2

Fragment 3

Stiekel ging op haar tenen staan en hield haar handen boven haar hoofd. Ze danste als een ballerina die probeerde onzichtbare sneeuwballen te ontwijken. Ze bukte, sprong en rolde over de grond om daarna steeds weer ongestoord verder te dansen. Floris vergat zijn zorgen en schoot in de lach...

Meer kinderen kwamen kijken en het duurde niet lang voordat Stiekel een grote lachende cirkel om zich heen had staan. Het sproeterige meisje genoot zichtbaar van de aandacht. Soms deed ze alsof ze tegen een van de omstanders aan knalde, die ze dan op het laatste moment behendig ontweek.

Aan één kant ontstond wat rumoer in de cirkel. Floris zag Arjan en zijn twee vrienden een aantal kinderen wegduwen om zo bij het dansende meisje te komen. Eigenlijk wilde hij het liefst weglopen maar toch bleef hij staan. Stiekel danste vrolijk door. Zelfs toen Arjan opzettelijk in de weg ging staan, bewoog ze sierlijk om hem heen.

'Als ik je omver schop, is het je eigen schuld,' zei Arjan.

Stiekel stopte met bewegen en keek Arjan dankbaar aan. 'Geweldig idee! Ik dans de Voetenontwijker en jij probeert me te raken. Dan kan iedereen zien hoe nuttig deze bewegingen zijn!'

Direct kwam ze in beweging en maakte pirouettes om hem heen. Ze leek Arjan uit te dagen om iets te doen. De kinderen in de cirkel begonnen te lachen. Sommigen riepen zelfs Stiekels naam.

Arjan keek kwaad naar het kleine meisje en balde zijn vuisten. 'Stop daarmee!' riep hij kwaad. 'Je bent niet grappig!'

Floris wordt gepest door Arjan en is bang van de grotere jongen. Arjan probeert Stiekel ook te pesten. Daarom zegt hij: 'Als ik je omver schop, is het je eigen schuld.'

Vraag 1: Hoe laat Stiekel merken dat ze niet bang is?

Vraag 2: Wat bedoelt ze als ze zegt dat de Voetenontwijker nuttig is?

Vraag 3: Wat is een pirouette? (Let op: als je het niet weet, probeer het dan te ontdekken zonder aan je juf of meester te vragen.)

Vraag 4: Waarom vindt Arjan Stiekel niet grappig terwijl de andere kinderen wel lachen?

Vraag 5: Wat kun je doen om een pestkop te stoppen? Bedenk minstens vier trucs maar het mogen er ook meer zijn.

Bijlage 3

Fragment 4:

De volgende dagen wist Floris niet wat hij meemaakte. Hij kon van en naar school lopen zonder steeds over zijn schouder te hoeven kijken. Dat hoefde dan misschien niet, maar hij bleef het wel doen. Om iedere hoek verwachtte hij narigheid, in iedere sportwagen dacht hij een voodoomoeder te zien en tijdens de pauze hield hij Arjan angstvallig in de gaten. Maar dat bleek nergens voor nodig. Het enige wat Arjan nog deed was hem uitschelden voor Vlo. Nog steeds heel vervelend, maar toch een verbetering ten opzichte van een week geleden. Bovendien had Floris eindelijk iemand om mee te spelen. Iemand die hem aardig vond, en ook iemand die hem de waarheid vertelde. Zo was Stiekel het er duidelijk niet mee eens dat hij Arjan bedreigd had iedereen over zijn moeder te vertellen. In haar ogen was dit niet de goede manier. Ze kreeg van de hele situatie een rilrug, zei ze. Floris had nog nooit een rilrug gehad, maar volgens Stiekel betekende het dat er iets ergs ging gebeuren.

Vraag 1: Waarom bleef Floris over zijn schouder kijken? Gebruik precies vijftien woorden in je antwoord.

Vraag 2: Wat is een voodoomoeder? Leg dit uit in je eigen woorden.

Vraag 3: En wat bedoelt Stiekel met een rilrug? Probeer het eerst met je eigen lichaam voor te doen. Beschrijf dan in ongeveer vijftien woorden wat er met je lichaam gebeurt.

Vraag 4: Waarom zou Stiekel het geen goed idee vinden dat Floris had bedreigd met de 'voodoomoeder'?

Vraag 5: Bedenk nog een reden waarom Vlo niet had moeten dreigen over Arjans moeder te gaan vertellen.

		P	I	E	T	E	R	K	O	O	L	W	IJ	K					
											I								
											D	N							
											E	D							D
V	L	O									N	E							W
O											N	F							A
O								A		I	A		S						R
D					F	L	O	R	I	S	A		T						S
O								J			S		I			E	R	I	K
O							K	A	B	O	U	T	E	R					IJ
M			P					N					K						K
O			I										E						E
E			E										L						R
D			N																
E																G			
R	J	U	F	F	R	O	U	W	J	U	T	T	E	R					
		K	N	I	P	P	E	R						U					
								K	I	N	D	E	R	B	O	E	K		
														E					

Pieter Koolwijk, Linde Faas, Juffrouw Jutter, Stielcel, Floris, Vlo, Pien, Kinderboek, Arjan, Erik, Dennis, Kabouter, Knipper, Grube, Voodoo moeder, Dwarskijker